

10. Кралько А.А. Медицинское право, как отрасль права: теоретические основы и современные концепции. Журнал «Медицинские новости» Архив№7, 2009. – С. 32-36.

**Юридик фанлар доктори, профессор
Х.Т.Одилқориевнинг “Davlat va huquq nazariyasi”
фанидан тайёрланган дарслигига
ТАҚРИЗ**

Мамлакатимизда демократик ҳуқуқий давлат қуриш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш мақсадида ижтимоий ҳаётнинг турли жабҳаларида, жумладан, олий таълим соҳасида ҳам туб ислохотлар амалга оширилмоқда. Маълумки, олий таълим соҳасида янги авлод дарсликлари туркуми яратилган бўлиб, улар талабаларнинг кенг қўламли билим олишларига хизмат қилмоқда. Олий юридик таълим соҳасида ҳам талабалар барча юридик фанлар бўйича янги авлод дарсликларидан фойдаланишмоқда. Бу жараён бардавом бўлиб, жамиятимизда, қонунчиликда, суд-ҳуқуқ соҳасида кечаётган чуқур ўзгаришлар ва янгиланган асосида дарсликлар янгиланиб, такомиллашиб бораверади.

Таъкидлаш жоизки, юридик фанлар тизимида давлат ва ҳуқуқ назарияси ўзига хос ўрин тутати, десак асло муболаға қилган бўлмаймиз. Бинобарин, бу фан барча юридик фанлар учун фундаментал аҳамиятга эга бўлиб, ўзида давлат ва ҳуқуқ ривожига оид энг муҳим ва умумий қонуниятларни, асосий тушунча ва атамаларни ўзида жамлайди.

Бугунги кунда давлат ва ҳуқуқ ҳодисаларини ўрганиш долзарб масалалардан бири ҳисобланади, чунки жамиятимизда рўй бераётган ўзгаришлар давлат ва ҳуқуқ ҳодисаларига оид кўпгина тушунча ва атамаларни қайта идрок этиш ҳамда баҳолашни тақозо этмоқда. Бу ҳолат “Давлат ва ҳуқуқ назарияси” фани олдида муайян вазифаларни қўяди. Бинобарин, муаллиф таъкидлаганидек, “...мамлакатимизда шаклланаётган давлат, ҳуқуқий ва қонунчилик тизимларининг моҳияти, ижтимоий вазифаси фанимиз доирасида кенг мушоҳадага, назарий таҳлилга муҳтождир”².

Шу билан бирга давлат ва ҳуқуқ назарияси фани узлуксиз ривожланиб борар экан, нафақат давлат ва ҳуқуқ ҳақидаги энг янги билимларни ўзига сингдириши, балки ижтимоий воқеликка мос илмий-назарий хулосалар ва тавсиялар ишлаб чиқиши лозим бўлади. Шу жиҳатдан олганда, мазкур дарслик ўқув дастурининг асосий мавзулари бўйича давлат-ҳуқуқий билимларни ўзида ифода этганлиги боис, талабаларга ушбу ўқув курсини чуқур ўзлаштиришларида асосий манбалардан бири бўлиб хизмат қилмоқда.

Дарсликда давлат ва ҳуқуқ назариясининг юридик фанлар тизимида тутган ўрни, давлат ва ҳуқуқнинг вужудга келиши ҳамда ривожланишининг умумий қонуниятлари; давлат тушунчаси, белгилари, типлари ва моҳияти; давлат шакллари, функциялари; давлат ҳокимияти, механизми; ҳуқуқ тушунчаси ва унинг моҳияти, ҳуқуқнинг белгилари, принциплари, функциялари ва шакллари, ҳуқуқ ижодкорлиги, ҳуқуқ нормаси, ҳуқуқий онг ва маданият, ҳуқуқий муносабатлар, ҳуқуқ тизими ва қонунчилик тизими, қонунчиликни тизимлаштириш, ҳуқуқни амалга ошириш, ҳуқуқ нормаларини шарҳлаш, ҳозирги замон ҳуқуқий тизимлари, ҳуқуқий тартибга солиш механизми, қонунийлик ва ҳуқуқий тартибот, ҳуқуқий ихтилофлар, ҳуқуқий хулқ, ҳуқуқбузарлик ва юридик жавобгарлик, фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлат

²Odilqoriev X.T. Davlat va huquq nazariyasi .Darslik. T.: Adolat, 2018.8-бет.

каби муҳим давлат-ҳуқуқий атегория ҳамдатушунчалар бугунги кун воқеликлари асосида таҳлил этилган.

Дарсликнинг ютуқлари сирасига унда давлат-ҳуқуқий ҳодисалар мамлакатимизда кечаётган туб ислохотлар билан боғлиқ ҳолда талқин этилганлиги, дарсликнинг юқори илмий савияда ёзилганлиги, мавзуларнинг чуқур таҳлил этилганлиги, баён этилган фикрлар тасдиғи сифатида турли амалий мисоллар келтирилганлиги, давлат ва ҳуқуқ назарияси масалалари бўйича классик манбаларга мурожаат этилганлиги, кўп нуфузли илмий манбалардан қизиқарли ҳаволалар илмий муомалага киритилганлиги, айрим масалаларюзасидан қўшимча материаллар берилганлиги, энг муҳими, дарсликнинг лотин алифбосига асосланган ўзбек тилида, фақат муаллифга хос бир равон ва лўнда тилда ёзилганлиги, шунингдек, бошқа дарсликларда учрамайдиган махсус бобнинг давлат ва ҳуқуқ назариясининг долзарб муаммолари ва миллий ҳуқуқшуносликнинг устувор вазифаларига бағишланганлиги каби ижобий жиҳатларини киритиш мумкин.

Хулоса сифатида шуни қайд қилиш лозимки, мазкур дарсликнинг замонавий талабларга тўла жавоб беришини ва унга бўлган эҳтиёжнинг юқорилигини эътиборга олиб, дарсликни мамлакатимизда сўнгги йилларда давлат ва жамият ҳаётининг турли соҳаларида, хусусан, ҳуқуқий соҳада олиб борилаётган туб ислохотлар мазмун-моҳиятидан келиб чиқиб, муайян янги маълумотлар билан бойитилган ҳолда қайта ва кўп ададда нашр этиш мақсадга мувофиқ.

ТДЮУ “Давлат ва ҳуқуқ назарияси ва тарихи” кафедраси профессори, юридик фанлар доктори М.А.Ахмедшаева

М.К.Нажимов,

ТДЮУ “Давлат ва ҳуқуқ назарияси ва тарихи” кафедраси профессори

Ш.А.Сайдуллаев,

ТДЮУ “Давлат ва ҳуқуқ назарияси ва тарихи” кафедраси мудири

ЗАМОНАВИЙ ЯНГИ АВЛОД ЮРИДИК АДАБИЁТЛАРИНИ ЯРАТИШ МУКАММАЛ ЮРИДИК КАДРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШДА МУҲИМ ОМИЛ

(Х.Т. Маматовнинг “Конституциявий ҳуқуқ” дарслигига (– Тошкент: “Yurist-media” markazi, 2018. – 528 б.) тақриз)

Юридик фанлар тизимида конституциявий ҳуқуқ ўзига хос ўрин тутати. Конституциявий ҳуқуқ миллий ҳуқуқ тизимида ҳуқуқнинг етакчи тармоғидир, негаки энг олий юридик кучга эга бўлган Конституция унинг асосий манбаи бўлиб хизмат қилади. Ҳуқуқий давлатда қонун якка ҳокимликка, вазифасини суиистеъмол қилишларига йўл бермайди, фуқароларнинг ҳуқуқларини, кадр-қиммати, эркинлиги шаънини ҳимоя қилади, ижтимоий адолат таъминланишини ўз зиммасига олади. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси мамлакатни демократик йўлдан ривожлантиришнинг ҳуқуқий кафолати ҳисобланганлиги учун ҳам конституциявий ҳуқуқ фани ўзининг нақадар долзарб аҳамиятга эга эканлигини асослайди. Шунинг учун ҳам Конституциявий ҳуқуқ бўйича ўқув адабиётлар, хусусан, дарсликлар, ўқув қўлланмаларни тайёрлаш ҳуқуқшунослик фани вакиллари зиммасига улкан маъсулият юклайди. Зеро, Конституциявий ҳуқуқни муайян маънода соҳа *юридик фанларининг алифбоси*, деб ҳисоблаш асло муболаға бўлмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 13 апрелдаги “Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги фаолиятини янада такомиллаштиришга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ–3666-сон қарорида ҳам ҳуқуқий фанлар бўйича янги авлод адабиётларини тайёрлаш масаласи долзарб аҳамиятга молик эканлиги таъкидланган.

Янги авлод адабиётларини яратиш долзарблигини инobatга олган ҳолда юридик фанлари доктори, профессор Х.Т. Маматов муаллифлигидаги Конституциявий ҳуқуқ дарслиги замонавий талаблар ва янги инновацион ёндашувлар асосида ҳамда замонавий педагогик технологияларни қўллаган ҳолда тайёрланган.

Мазкур дарслик конституциявий ҳуқуққа оид ҳозирги замон илмий концепцияларини инobatга олган ҳолда яратилган. Дарслиқда Ўзбекистонда сўнгги йилларда амалга оширилаётган конституциявий-ҳуқуқий ислохотлар, давлат қурилиши ҳамда суд-ҳуқуқ соҳасидаги демократик ўзгаришлар ўз ифодасини топган.

Дарслик олий юридик таълим муассасаларининг бакалавриат йўналиши талабаларига ҳамда Конституциявий ҳуқуқ оид масалаларига қизиқувчи китобхонларнинг кенг доирасига мўлжалланган. Шунингдек, ушбу дарслик юридик олий ўқув юртларининг ўқитувчилари, докторант ва мустақил изланувчилари, магистратура талабалари учун ҳам катта қизиқиш уйғотиши мумкин.

Дарслик 528 бетдан иборат бўлиб, ҳуқуқшунослик учун муҳим аҳамиятга эга бўлган Ўзбекистон